

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap reggel.

Előfizetés
 egész évre - - 12 korona.
 fél évre - - - 6 "
 negyed évre - - 3 "
 Egyes szám ára 12 fillér.

Kiadóhivatal: Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugár r. t. — Szerkesztőség irodája ugyanott.
 Hirdetéseket és előfizetéseket fölvesz FÖLDES EDE könyvkereskedő, a kiadó megbízottja.
 Hirdetés ára centiméterenként 6 fill. Többszöri hirdetés árkedvezményben részesül.
 Nyiltér sora 40 fillér.

Budapesti hirdetések kizárólagos felvétele milliméter-árszabás szerint a Leopold Gyula
 Vidéki Lapok Központi Hirdetési Osztályában
 Budapest, VII., Erzsébet-körút 41. sz.

Mit csirál nálunk a felnőtt társadalom?

II.

Az a szemrehányás, hogy: a leányok közül magyarul helyesen írni sok nem tud, közülök senkit se feszélyezzen. Mária Terézia, a történelem egyik legnagyobb királynője volt; pedig a helyes íráshoz magát sehogy sem költötte. Viszont, sok helyesen írni tudó nő volt közönséges fehérlép. — Nyugtassa meg őket az, hogy sok jeles írónk nem lenne képes egy harisnyát úgy kötni, mint a tíz éves leányka tudja. Gondolják csak azt, hogy a nyelvvel némelykor tudósaink maguk síncsenek tisztában pl. azzal, hogy tudori címöket elől, vagy hátul viseljek?

Biztosítom — ha mint apák néha a csel kedveért zsörtölődünk is, a nő — nem hivatalos kézből jövő — levelet úgy látjuk, hogy előttünk egy finom hálózatu csipke, mely a női lélek, gondolatait és óhajait takarja. Ha a csipke bogjain szabálytalanságok mutatkoznak, azok annál kedvesebbek minékünk, mennél több súlyt fektetünk arra, hogy a csipke eredeti legyen és — ne egyszerű masina munka. A ki a nő levelet, nem így látja, az nem érdemli, hogy ilyent kapjon.

Hiszen leggyakrabban attól a kéztől van, a mely raponta: zuzódási, szurási, vágási,

égetési, horzsolási, repedési — a családi tűzhely fentartása körüli kimerítő küzdelemben — miérettünk kapott sebekekkel van borítva. Felérnek ezek a sérülések nagyon is, egy a csatában kapott bolond golyó utján szerzett férfi reklámmal. A női kéz munkájának ezen nem hibáiról, hanem sajátágiról pedig idézem III. Eduard király szavait, melyeket egy nőnek ruházatbeli fogyatkozásáról mondott, midőn a kis bizonyítékot a táncsteremben találta: „honny soit qui maly pense.”

Megilleti még felnőtt leányainkat is nemcsak a sebheggesztő és kézfinomítószerek, hanem, ha megengedik: az igaz tiszteletből származó kézcsók.

A ki pedig azt gondolja, hogy a szolgáló személyzet béreinek kifizetése árán már biztosította bármint egyszerű háztájának a rendes menetét; a ki nem látja és nem tudja a nőnek, otthonában hajnaltól öreg estig végzett sisyphusi munkáját; a ki nem látja aggodalmas részvétellel, hogy a felnőtt leánya az anya oldalán minő hadsegédi szolgálatot teljesít a folytonos nehézségeknek: szelid eszközökkel való legyőzésében és a minősíthetetlenül kevés képzettségű személyzet kiképzésében; az, hogy jobban lásson és hogy a házában rejtett kincset megismerje: alkalmazza csak egy hónapig maga körül a falvakból szolgálatra ajánlkozó valóságos kuli leányokat. Ételét izlésük szerint ők készít-

sék; ők is mossanak rá; ők is vessek ágyát és ők kímélik meg attól is, nehogy finom bőrtü keze a szivargyujtásnál valahogyan megsérüljön.

De most átnézek a másik lábra: a „fiatal emberekre.” R— a úr véleményét — a mutatkozó bajokkal szemben tulsötétnék látom; azok orvoslására nézetét nem osztom. Iskoláink kitünőek. Ifjaink azokban sokkal könnyebben, többet és jobban tanulhatnak és tanulnak is a mint mi tehetjük. Testileg is jobban fejlődnek. Az oktatási jobb módszerek mellett több idejük marad a testedzésre. Csak a vérük: nem jobb mint az öregeké. — Bizonyos, hogy a kávéházi és vendéglői életnek vannak igen veszélyes és undok tultengései. Veszélyesek, a tapasztalatok nélkül nagyvilági élet forgatagába sodort ifjainknak főleg; és veszélyesek a nemzeti izmosodás fejlődésének, a családi élet gyengülése miatt.

Mert erős családok alkotják az erős nemzetet.

De fiaink hibáztatandók-e azért? Ha tudjuk, hogy fertőzött méztől halomra pusztul a szorgalmas méh; miért tűrjük, hogy azt lelketlen kufárok a kávéházi és vendéglői — különben tisztos — ezég védelme alatt, csalétekkül kitegyék? Azt várjuk, hogy a természeti ösztönétől hajtott tapasztalatlan kis állat legyen okosabb?

TÁRCZA.

A Föld története.

(Folytatás.)

Ha legelőször csak a legegyszerűbb szervezetek voltak meg, akkor olyan kornak is kellett lenni, amelyben csak egy sejtű növények és állatok, végülények éltek. Azonban a palaeozoos kor legelső rétegeiben is találhatók férgek, kagylók stb. Ezért föl kell tennünk, hogy az egysejtű lények kora az őskorban van. Tehát valósággal ez sem mondható élettelen kornak. És ha a nagy nyomás alatt a legelső rétegek át nem kristályozódtak volna, bizonyosan itt találnánk meg a legelső lények kövületeit.

A palaeozoos kor kövületei arról tanuskodnak, hogy néhány kivételtől eltekintve egészen más lények éltek akkor, mint ma. Az a tudományág, amely a Föld egykori és ma már jobbra kihalt állatait és növényeit leírja, az őslénytan vagy palaeontologia.

Az őslények korában a növényvilág is csak alsóbbrendű növényekből állott. Majdnem minden növénye virágtalan. Az alsó rétegekben a moszatok, a felsőkben már az edényes virágtalanok uralkodtak. A mi zsurlóink, harasztjaink és korpafüveinknek óriási

elődei alkották akkor az első erdőségeket. És ezeknek a virágtalan faóriásoknak föld alá került teteteiből lett a kőszén. A palaeozoos kori kőszéntelepek legnevezetesebb növényei: a Sigillaria, vagy pecsétfa és a Lepidodendron vagy pikkelyfa s a korpafüvek csoportjából és a Calamites nevű zsurló.

Az állatvilág a legelső rétegek tanúsága szerint csupa tengeri állatokból állott eleinte. Tehát akkor még valószínűleg nem is voltak szárazföldek. Ellenben a legelső skorpiók és egyéb szárazföldi állatok kövületei kétségkívül az első szigetek kiemelkedését bizonyítják. A rovarvilág ősei meglepően hasonlóak a maiakhoz. De ezeknek kövületei nagyon ritkák.

Ellenben a mai állatvilágtól nagyon is eltérő alakokat találunk a palaeozoos rétegek csigái, kagylói, tüskebőrűi és koralljai között.

Például a papucs-korallt (Calceola sandalina) sokáig kagylónak gondolták. A Graptolithes-ről is nehezen dönthető el, hogy a tömlőbelűek rokonságához tartozik-e, vagy nem. A mai lábasfejű Nautilus ősei változatos alaku héjakkal lebegtek az őstenger színén. Héjuk belsejében légtartó kamrák sorakoznak.

Az első kor legjellemzőbb állatai a háromkaréjos rákok, trilobiták,

mert a leggyakoribbak és a legtöbb fajuk van a palaeozoos rétegekben. Az első kor végével kihaltak, tehát a későbbi korok kövületei közt sohasem találhatók. Ezért nevezzük őket az első kor vezérkövületeinek. Ami azt jelenti, hogy ők vezetnek az elsőkorú rétegek fölismerésére. A trilobiták a tengerek fenekén éltek és úgy össze tudtak gömbölyödni, mint a mai tatu, vagy a pinczebogár.

Az első kor második felében jelentek meg az első gerincesek, a maiakhoz alig hasonló porcos halak: a pán czélos őshalak és a zománcz-pikkelyesek. A szárazföld első gerincesei olyan átmeneti alakok, amelyek a mai gőté és gyíkok közös őseinek tekinthetők. (Stegocephala.)

A palaeozoos kor rétegeit öt szisztémára szokták felosztani, amelyek öt egymást követő külön korszakban keletkeztek. Ezek:

perm vagy diasz, karbon, devon, szilur és kembri neveket viselnek. A karbon vagy kőszén szisztéma például a kőszénről vette nevét. A legrégebb és legelső közöttük a kembri.

A palaeozoos rétegeket Nyugateurópában és Amerikában ismerik legjobban. Karbon kora kőszén nálunk csak Resicza vidékén található. Ennél régebbi rétegeket találtak Dobsina mellett.

A kaptárban benn ezer meg ezer méh munkálkodik azon, hogy annak minden zugából a szenny legapróbb paránya kihordassék. Nem a tudomány mélyebb művelése, hanem a rendszerető méh példájának követése fogja orvosolni a bajt. Jól fegyelmezett állami rendőrséget és a kártya- stb. titkos helyiségek szigorú kitarítását követeljük sürgősen. A kifogástalan és mindenképpen rendeltetés szerinti kávéházi és vendéglői iparnak, a vámpír konkurrensoktól való szabadulása, csak áldásos lehet nekik és a köznek. A felhalmozódott szenny pedig dobassék oda, ahol az emberből megmaradt bőte human, ballépésének utolsó küszöbéig figyelmeztetve legyen az államnak mindenről gondoskodó intézkedése folytan, hogy: Cave!

Iskolának és közegészségügyi tanácsnak nagy a feladata; de talán kevesebb nálunk, mint a külföldön. Németország a Spundokról és Süffelekről éppen olyan világszerte ismeretes, mint egységes nemzeti diadalmas fejlődéséről.

Nagyobb aggodalmat okozhat nekünk és több bajt majdan fiainknak az, hogy a küzdelemben tulhevesek ők is, éppen úgy, mint mi. A belső lángot nehéz nyugodt fővel tünni; pedig a magyarnak az elsőt csak éreznie szabad, de veszte van, ha mutatja. Maga kárán tanul a magyar. Az kell most: a lefolyt nemzeti nagy küzdelemből tanuljon, okuljon, hogy minden lépése előbbre vigye a nemzeti idealokhoz. Vádaskodás ifjuságunk ellen nem jogosult. A mi véreink ők minden hibáikkal. Mi neveltük, mi tanítottuk; mi teremtettünk számukra társadalmi pozíciót. Lássuk, mi tekintetben volnánk jobbak?

Czikkező úr nem ment feljebb a lábánál. Na lássuk a vezető fejeket. Hol és hányszor gyülekeznek a „felőtt társadalom“-nak legfelötttebbjei? Az asszony a családi tűzhely szolgálatában a felőtt leányával; majdnem mindig otthon. A férfi pedig ugye vagy az irodában, vagy a gyűlésben; a zöld-, a fehér-, a kártya-, a billiard-, az olvasó-, a sakk stb. stb. vala-

mely asztalnál, sétán a szabadban; vadászaton vaddisznótól a snepfig; kommisszióban stb. Csaknem mindig otthon van — mikor aludni kell. A tudomány pedig mindenütt műveltetik; mélyen szántunk benne? Soha semmi pletyka, semmi szapulás? Ilyesmit otthon ülő nőink tőlünk nem is tudhatnak meg? Vagy a mi ajkainkról tudomány az, a mi a nőjakról szapulás?

Ugye, nem egészen így van? A Deákne vásznánál jobbak mi sem vagyunk; hogyan várhatjuk a tökéletességet a mi gyermekeinktől?

Belátjuk, hála az égnek, jobbak ők. Ezt akartuk. Erre törekedtünk. Szerencsésebbek is legyenek nálunknál. A nemzetünk idéljai miatti évszázados küzdelmünket ők fogják befejezni.

Azokban a célhoz vezető utat nekünk kell előkészíteni; arról minden erőnkől a nehézségeket eltávolítani.

Nemzetünk minden tanult fia tudja, az út csak egy lehet: az egységes nemzet. Ez az egyedüli és biztos. Minden szétágazás gyöngülés, pusztulás. Minden politikai szenvedélyeskedés most nagyobb hiba, mint valaha; mert soha alkalmasabb időpont nem volt a nemzetnek gondolatban és érzelemben teljes „Egygyé“ olvadására.

Lássuk:

A lefolyt nagy küzdelem előtt dult közöttünk a politikai szenvedélyes harc, azért, hogy kivívni lehessen mindazt, ami a nemzet legideálisabb szabadságához vezet. És most? Most sem történik egyéb.

Alkotmányos kormányaink régebben is, most is az „exigentiák tudományát“ követve, a valódi szükségletekből megvalósítani törekedtek és törekzenek mindazt, amit a rendelkezésükre álló eszközökkel megvalósítani lehetséges volt és lehetséges lesz.

Most a nagy küzdelem lefolyása után már tisztában is vagyunk azzal, hogy még sok nemzeti ideálunk ez idő szerinti nem teljesedett; ezekért tehát kitaró nagy munkával, óvatossággal és egységes erővel tovább

kell küzdeni. A nagy munkát és óvatosságot végzi nemzeti kormányunk; de hozzá az erőt csak a nemzet együttérzése adhatja. Jövő boldogulásunknak ez az egyedüli forrása. Megfelelünk-e ennek a kötelességünknek?

Gondolatban, érzelemben erősek, eggyek vagyunk-e mi itt vagy az ország más magyar társadalma?

Szóval teljesítjük-e legelső kötelességünket nemzetünk jövő boldogulásához? Megadjuk-e a vezéreinknek azt az erőbeli támaszt, amelyre nehéz munkáikban szükségük van? Ne én feleljek. Nézzük lapjainkat. Az azokban felburjánzott szenvedélyesség és egyenetlenség uralkodik egészen házunk ajtajáig.

Pedig gondolatban és törekvésekben nincsen már magyar és magyar között semmi különbség. Ha a politikai aranyalotokban a véleményegység természetesen nem is teljes, azért magának a nemzetnek Egynek kell lenni, úgy mint egy a nemzeti zászló. Mind a három színével: szentség; bármelyiknek híjával: semmi.

Politikán kívül kell bensőleg összeforralni a magyar társadalmaknak és erre a legjobb időpont: most.

R-d.

* * *

Mint a sérelmezett cikk írója — a nélkül hogy polemikába bocsátkoznám — sietek kijelenteni, miszerint abban a cikkben sem Nagyenyedről, sem valakinek családjáról egy szó sincs. Az a cikk Berczik Árpád által a Magyar Szövetségben a minap tartott felolvasásnak a kivonata. Nagyenyeddel csak úgy került vonatkozásba, hogy egy incidensből kifolyólag kapóra jött annak idézése. Abban a cikkben az alatt a kifejezés alatt „nálunk“ ugy Berczik Árpád, mint én egyáltalában nem Nagyenyed, hanem az egész ország társadalmát értettük. A morális író azután kénytelen festeni a társadalom esetleges hibáit. Ezt az általánosságban tartott kiszínezést azonban különösen egy megnevezett város társadalmára, vagy pláne egyedekre átvinni nem lehet. Különben is

E) Mesozoos vagy Középleányek kora, másodkor.

Ebben a korban is volt vulkáni és nepuni közet-képződés. De a víz működése a másodkori tűzhányókat is régen elmosta, csak a rétegek közé szorult lávatömegek maradtak meg.

Növény- és állatvilága sokkal közelebb áll a maihoz, mint az első koré.

A mesozoos kor rétegeit három szisztémára osztjuk fel, mert három egymásutáni korszakban keletkeztek: kréta, jura, triász.

A kréta-korszak az akkor keletkezett krétáról, a jura-korszak a Jura hegységről, a triász pedig arról vette nevét, hogy maga is három időre tagolható.

A növényvilág elsőkori óriásai lassanként elmaradnak és a meglevő virágtalan növények mellett megjelennek a virágosak. A másodkor uralkodó növényei a nyitvatermők, különösen a fenyők ősei. De mellettük zárvatermők egy- és később kétszikűek is fejlődnek. A kréta-korszakban például már megjelennek az első lombos fák.

Az állatvilágban a mai egysejtűek közül a méshéjju foraminiferek uralkodnak és óriási tömegben felhalmozódott héjjaikból lett a kréta Albion partjain.

A puhatestűeknek számtalan faja közt alig találunk olyant, a mely a maiakhoz hasonló

volna (Nerinea, Hippurites stb.) Ebből a korból való az erdélyi csigahegy az Aranyos mellett.

A gerinczelenek között a lábasfejűeket tekintjük a mesozoos uralkodó fajainak. Minden vidéken és minden időszak rétegeiben más-más fajaik található és ezért egyuttal fontos vezérvölveletek.

A Belemnitesnek szivar alakú, rekeszes belső váza volt, mint a mai Nautilusok utódai. A vaskapu szabályozásnál akkorákat robbantottak ki a sziklából, mint egy kerek asztallap. Az Ammonites-házak is rekeszekre oszlottak, mint a Nautilus-házak. A legkülönböbben lakott az állat maga. De a légtartó rekeszeket bonyolódott czifrázatos válaszfalak különítették el egymástól.

A gerinczesek csoportjából a csuszó-mászók az uralkodók. Óriási fajaikkal. A másodkor épen ezért az ő csuszó-mászók korának is szokták nevezni.

De tovább fejlődik a halak osztálya is, a melyben előállanak a csontoshalak. És kiegészíti a gerinczesek körét az első madarak és emlősök megjelenése. Az első madarak különösen abban különböznek a mostaniaktól, hogy csőrük helyett még fogas állkapcsaik vannak: fogas madarak. Az első emlősök többnyire apró erszényes állatok. Az emlősök többi rendje csak a következő korban fejlődik ki.

A csuszó-mászóknak ma négy rendje él; teknősök, gyíkok, kígyók, krokodilusok. A másodkorban tizenegy rendjük volt és közöttük sok olyan, a mely átmenetes alaknak tekinthető, a mai csuszó-mászók és madarak, vagy a csuszó-mászók és az emlősök között. Ezek közül a csodálatos Iszörnycetek közül megemlíjük a következőket:

A Ichtyosaurus neve hal-forma gyíkot jelent és valóban a Delfinéhez hasonló meztelen halidomu teste, krokodilus feje és uszó lábai voltak. Hosszu bőrszárnyas farkával uszott a tengerben. Lélekzeni feljött, mint a mai bálnák a víz színére. Még azt is tudjuk róla, hogy elevenekkel szaporodott és halakkal táplálkozott. Némelyikük a mai bálna nagyságát is megközelítette.

A Plesiosaurus kis fejű, kigyónyaku és főkatestű állat. Ennek ismeretlen volt a bőre. Négy uszója és kurta farka lehetett, tengerpartokon élt.

Óriási vaskos csontu ragadozó gyíkok éltek ekkor Délafrika és Amerika homokpusztaságain. Az európai szárazföldnek pedig legnagyobb állata a 2-3 ember magasságu kenguru szabásu Ignanodon volt, a melynek több épp csontvázat találtak Belgiumban. (Nálunk csak Hátszeg vidékén találtak eddig különféle óriás gyíkok csontjait).

(Folytatjuk.)

ugy az ország, mint Nagyenyed társadalmának tulnyomó nagy része, hála a magyar szellemi képességének és művelődési hajlandóságának, az által a cikk által találva nem érezhette magát. De hiszen hányszor megismerjük magunkat pl. a színpadon és az írók még sem itéljük el. Különben is a cikkben hangsúlyozva volt, hogy nem általánosságban, hanem csak egy csekély résznek beszél.

És ha mégis mindabban, amit Berczik Árpád, mint a nagy társadalomban észlelhető hibát felsorolt, némelyekben nálunk is magabiztos gondolatokat támasztott volna: akkor is csak örvendeni kell egy, miként az Égben is nagyobb öröm van egy megtérő tévelygőn, mintsem 99 igaz felett. Ha pedig az a cikk nálunk senkit sem találhatott; ha Nagyenyed társadalmát már minden rétegeiben kivétel nélkül meghódította a nemzeti gondolkodás; ha az ő fellángolása nem ideig óráig tartó szalmaláng; ha mindenkinél igaz lelki szükséglete a tudásvágy; ha — mondom — e tekintetben nálunk egyetlen kivétel sincs: akkor beismerem, hogy Nagyenyed társadalmát még nem ismerem.

R-a.

Gazdaságegyleti közgyűlés.

A gazdasági egyesület f. hó 18-án d. e. 10 órákor tartotta évi rendes közgyűlését a vármegyeház kis üléstermében a tagok élénk részvétele mellett.

Elnök Zeyk Dániel nyugalmazott főispán magas szárnyalású szép beszéddel nyitotta meg a közgyűlést, reá mutatva a gazdasági élet betegségére és azon ádáz harcra, melyet a munkás-elem a munkaadó ellen folytat. Jellemzi a kis- és nagygazdák nehéz helyzetét és nem látja valami rózsás színben a közel jövőt sem.

A megnyitó után bejelentette az elnök, hogy a titkári teendők végzésével megbizta dr. Inczédi Joksmann Ödönt és egyuttal beterjeszti a választmány azon határozatát, melyszerint a földművelésügyi miniszterium megkeresett, hogy egy szakképzett gazdasági előadói állás rendszeresítéséhez járuljon hozzá. Javasolja, hogy a titkári állás e kérdés eldőlteig ne töltsék be, hanem bizassék meg továbbra is dr. Inczédi Joksmann Ödön mint helyettes titkár a teendők végzésével. A közgyűlés a bejelentést tudomásul veszi és a javaslatot elfogadja. Következett a titkári jelentés, a számadást vizsgáló bizottság jelentése és a költségvetés. Vita nélkül elfogadtattott.

A kereskedelemügyi miniszter leirata alapján kiküldött bizottság javaslataiként jelentti dr. Inczédi Joksmann Ödön, hogy a bizottság gazdasági szempontból a következő vasutvonalak megépítését ajánlja a miniszternek:

1. Nagyenyed—Nyirmező—Toroczkó.
2. Zalatna—Abrudbánya.
3. Nagyenyed—Csombord—Háporton—Sóvényfal.
4. Székásmenté—Ladamosig.
5. Tövis—Sárd.

E javaslatához hozzá szólott Szücs Elemér főiskolai főedész.

Bírálat tárgyává teszi a kiküldött bizottság jelentését, mely szerinte nem végzett tökéletes munkát még pedig azért nem, mert semmivel sem indokolja e vasutak szükségét és mert a javasolt vasutaknál nem volt tekintettel arra, hogy mely vonalak azok, a melyek fontosabbak gazdasági szempontból és aránylag kicsiny költséggel rövid időn belül létesíthetők, hanem egyszerűen mintegy 200 kilométerre terjedő vasuti hálózat létesítését hozta javaslatba. Kimutatja, hogy az ilyen általánosságban tartott felterjesztésnek mily kevés haszna lehet és hogy az abban említett vonalak talán egy évszázad alatt sem létesíthetők. Lándzsát tör azután a Sárd—Tövisi vasút megépítése mellett és kimutatja annak gazdasági szempontból való fölötté fontos voltát. Érvésekben gazdag beszédéből csak a főbb pontokat említtük meg, melyek szerint 2000 hold szőlőnek, 12 ezer hold szántóföldnek a termése, 8—9000 ezer hold erdőnek a kihasználása és értékesíthetése, kitűnő kőbányáknak a megnyitása és hozzá férhetősége volna elérhető. 18 kilométer volna a vasút hossza, megépítése pedig mintegy 800,000 koronába kerülne. Javasolja, hogy ezen vonal megépítése első helyen hozassék javaslatba. Az értékes tanulmány-számba menő beszéd, — bár kezdetben ellentmondásokra talált — a végén lekötötte az egész gyűlés figyelmét, mely egyhangulag elfogadta a javaslatot.

Az indítványoknál felszólalt Dezső Miklós és kérte a közgyűlést, hogy egy bizottságot küldjön ki, mely a helybéli kisgazdákkal tárgyaljon sürgősen oly célból, hogy egy esetleg akadó vállalkozónak tegyék lehetővé egy néhány tengeri kapálógépnek a beállítását. Indokolja indítványát a nagy munkáshiányra és a munkatorlódással. Az indítvány elfogadtattott.

Következett a tisztikar újalakítása. Kivétel nélkül megválasztattak a régi tisztviselők. Az ülés 12 órákor ért véget.

Vegyes hírek.

— **Lapunk mai száma 6 oldalon jelenik meg.**

— **Kossuth Lajos halálának évfordulója.** Tegnap volt tizenhárom esztendeje, hogy a magyar történelem egyik legnagyobb alakját, a mult századi békes és fegyveres küzdelmeinknek vezérét, a magyar népnek örökös glóriával koszorúzott hőst, a nagy hontalan elveszítettük. De ekkor kezdődött meg az a világtörténelemben páratlan diadalmenet is, melylyel szerető népe a számkivetés földéről hazahozta és nemzeti panteonában és szívében az első helyre állította. Áldott, örökre áldott és termékeny legyen drága emlékezte!

— **József napja.** Három hónapos kemény tél után megjelent az első tavaszi szellő és az első tavaszi verőfény márczius hó 19-dikén. A természet megújulásának első kedves jelei s a nyomukban járó lelki vidámság és emelkedettség találon járultak

ezen nap ünnepi hangulatának és társadalmi jelentőségének fokozásához. Mert József napja igazi ünnepe volt a hivatalos és társadalmi érdemek elismerésének s az őszinte tisztelőnek, barátságának és szeretetnek. Szász Józsefet, vármegyénk általános tisztelettel övezett alispánját délelőtt hivatalában testületileg kereste fel a központi tisztviselők kara, a kir. számvétség és kir. adóhivatal. Mindezen hivatali testületek nevében Nagy Pál első aljegyző meleg szavakban, érzéstől áthatott szónoki lendülettel üdvözölte a vármegye első tisztviselőjét, ki a személye iránt kifejezésre jutott hagyományos ragaszkodásnak családi melegséget szíves szavakban köszöntö és viszonzta. Délben ünneplő szép családjá körében kereste fel helyből és a vidékről tisztelőinek és jó barátainak impozáns serege. Üdvözlő levelek és táviratok nagy száma is hozzájárult ahhoz, hogy az alispán ezidei névünnepe még az eddigiéknél is szebb, melegebb s az egész vármegyére kiterjedő legyen. Ugyanez nap nagy társaság gyűlt össze Róka József p. ü. igazgató és Czirner J. József kereskedő házában, kiket tisztelőik sokszorosan kifejezett jókívánságokkal üdvözöltek. A magunk részéről mi is örömmel csatlakozunk a köz-tiszteletben álló Józsefek üdvözléséhez.

— **Számonkérő szék.** Folyó hó 19-én a számonkérő bizottság tartott ülést a vármegye házában br. Kemény Árpád főispán elnöke alatt. A bizottság a központi, járási, városi és árvaszéki ügykezelések vizsgálatával foglalkozott. Az ügykezelést mindenütt a legnagyobb rendben találta, s a tapasztalt rend és pontosság felett Szász József alispánnak és Tóth Miklós árvaszéki elnöknek meleg szavakban elismerését nyilvánította.

— **A villamos világítás ügye** kedvező stádiumban van. Városunk polgármestere egész lelkesedéssel karolta fel ezt az ügyet s — amint értesültünk — személyes utánjárással sikerült a megoldás lehető leghelyesebb módozatát megtalálni.

— **Váro Ferencz ref. zsinati képviselőhöz,** aki az imént szentesített ref. egyházi törvény alkotásakor dr. Baltház Dezső és Kiss Ferencz zsinati képviselőkkel sikeres tevékenységet fejtett ki az iránt, hogy a tanítóknak a presbiteriumban, a megyei és kerületi közgyűléseken, s jövőben a zsinaton is, ép úgy, mint a tanároknak, a presbiteriumok által választandó képviselők legyenek, a magyar ref. tanítók országos egyesülete a következő köszönő iratot intézte: „Nagytisztelétű Váro Ferencz tanár úrnak, Nagyenyeden. Jöleső lelki örömmel tapasztalta a magyarországi ref. tanítók összessége, hogy a legközelebb lefolyt zsinati gyűlés alkalmával nagy tudását, jog-és igazgató-szeretét és jóakarátát harcba vitte az Emlékiratunkban kifejezett kívánalmaink teljesítése érdekében. Különösen hálás köszönettel gondol azon tényére, melylyel a ref. tanítókat az alkotmány sáncza közé bevinni s így az egyházkormányzat elő tagjává tenni segített. Kedves kötelességet teljesítünk tehát akkor, midőn a Magyarországi Ref. Tanítók Országos Egyesülete 1906 aug. 25-én Budapesten tartott nagygyűlésének 15. sz.

A nagyérdemű közönséget tisztelettel kéri

TÁNGEL JÓZSEF

női, férfi és gyermekdivatáru kereskedő,

hogymielőtt tavaszi szükségletét bárhol is beszerezné, előbb főtér 4-ik szám alatt lévő raktárát, mely a közelgő időre dusan van a legjobb minőségű árukkal ellátva, sziveskedjék megtekinteni.

határozata értelmében e hálás köszönetünket tényleg is kifejezzük. Viszonzásul megígérjük, hogy erkölcsi és szellemi tőkénket egyházunk és iskolánk felvirágoztatására teljes erőnkkel igyekeznünk fogunk értékesíteni. Mely tisztelettel, Hajduhadház, 1907 márczius 15-én. Simon Károly elnök, Kecskeméthy László titkár.

— **Márczius 15. a vidéken.** Balászfalván a nagynap emléke méltóan ünnepeltetett meg. Délelőtt az állami elemi iskola tanítótestülete rendezett az iskolai növendékekkel ünnepélyt a következő műsorral: 1. Ének a gyermekkartól. 2. Prolog, előadta Sulutiu Flavia IV. oszt. növendék. 3. Dialog, előadták Sebeszta Viktor és Simon Gy. V. oszt. növendékek. 4. Ének a gyermekkartól. 5. Beszéd, tartotta Vesmás Sándor tanító. 6. Szavalt: Pongrácz Bella V. oszt. növendék. 7. Ének, az V. és VI. osztály növendékei által. 8. Alkalmi szindarab, előadták Gidáli Vilma IV. oszt., Lakatos Ella és Weisz Irén V. oszt. növendékek. 9. Ének a gyermekkartól. Az ünnepély a tanító-testület elismerésre méltó fáradozása folytán igen szépen sikerült. Délután a magyar Kaszinó diszközgyűlés tartásával adott alkalmat a nagy nap megünneplésére. Az ünnepi beszédet Zajzon János nagyenyedi gimn. tanár tartotta; beszéde nem volt a történelmi eseményeknek sablonos előadása, hanem magas színvonalu fejtegetés. Erős érvekkel bizonyította, hogy a márcziusi események nem forradalom volt, hanem szabadságharc, a melyet a nemzet önmaga az ő mindenható erejével és szuverénitásával teremtett. Igen hatásosan szavalt Farkas Károly péterfalvi ev. ref. lelkész. A Himnust a közönség énekelte. Este a Kaszinóban társas összejövetel volt tánczszal egybekötve, a mely nagyon jó hangulatban a hajnali órákig tartott. Elismerésünket fejezzük ki, a magyar közönségnek, mivel mind a három helyen teljes számban megjelent. — **Vizakna város közönsége is lelkesen ünnepelte márczius 15-ét.** Délelőtt a Petőfi emléktábla előtt Vizakna polgársága ünnepi beszéddel és szavallatokkal ünnepelt nagyszámú közönség részvétele mellett, melynek fenyét a polgári dalárda közreműködésével, de különösen a Mester Károly-féle „Szózat” szabatos és elismerésre méltó előadásával emelte. Este a „Reithoffer” vendéglőben a vizaknai magyar társalkodó egyesület díszünnepélyt rendezett változatos és tartalmas műsorral, melynek legelvezetesebb pontja kétségen kívül Navrátil György m. kir. sóbányahivatali ellenőr saját szerzeményü „Márczius 15” című költeményének előadása volt.

— **Tornaverseny.** A Bethlen-kollégium főgimnáziumának tornaköre 1907. márczius hó 22-én (pénteken) a tornacsarnokban tánczszal egybekötött házi versenyt tart a következő műsorral: 1. Rákóczi-fűzér. 2. Gyakorlatok az asztalon. 3. Tigris-ugrás. 4. Gyakorlatok a rúdon. 5. Ablak-ugrás magas nyujtóról. 6. Gyakorlatok a korlátan. 7. Gyakorlatok a körhintán. 8. Játék. A verseny, mely körülbelül ötnegyed órát vesz igénybe, d. u. 5 órakor kezdődik, a táncz este 8 órától 12 óráig tart. Az idő megnyerése czéljából a t. közönség pontos megjelenése kívánatos. A versenyre és estélyre ugyanazon belépő-jegy érvényes, melynek ára személyenként 1 korona, kollégiumi és polgári iskolai növendékeknek 50 fillér. A tiszta jövedelem az iskolai kirándulások közös költségeinek pótlására fog fordíttatni.

— **Körjegyző-választás.** Az oláhhercepei körjegyzőnek f. hó 9-dikén Papp László választott meg.

— **A Szabad Lyceumban** a mult csütörtökön Szabó Árpád tanár adott elő a növények táplálkozásáról. Kísérleteit és gyakorlati értéktu magyarázatait élénk figyelemmel kísérte a közönség és közte több gazdasági szakértő. Az utolsó előadást holnap, csütörtökön Bartha Zsigmond tanár tartja a levegő fénytümenényeiről. Kísérletekkel és vetített képekkel.

— **Az állami tisztviselők nagyenyedi köre** f. évi márczius hó 24-én este 8 órakor a Két Hattyu szállodában társas összejövetelt tart, melyre az összes érdeklőket ezen az úton hívja meg a Választmány.

— **Gyümölcsfa-eladás.** A nagyenyedi gyümölcsészeti egyesület faiskolájából eladó nagyobb mennyiségű ültetésre kiválóan alkalmas 4 éves alma- és körtefa-ültvény, továbbá cseresznye és meggyfa, barackfa-ültvény és diófa, darabonként 70 fillér árban. A venni szándékozók forduljanak a nagyenyedi m. kir. vinczellériskola igazgatóságához.

— **Az ipartestület közgyűlése** vasárnap d. u. 2 órán kezdődőleg foly le kevés érdeklődés mellett. A 270 ipartestületi tagból alig jelent meg 30 tag, vagyis még kevesebben, mint az egy héttel előbb összehívott közgyűlésen. Fontos határozatai a közgyűlésnek nem voltak. Csupán a választásokban, egyes vagyontalan tagok tagsági díjának el vagy el nem engedése és egy indítvány fölötti vitában merült ki a gyűlés. Az eljárárság a következőképpen alakult meg. Előnké egyhangulag Bálint Jánost választották meg, a lehető legjobb kezébe helyezvén el egy évre újra az elnöki tisztet. Eljárásági tagok lettek ugyancsak egyhangulag: Áron János, Bakó Károly, Balla Béla, Domsa Ignác, Furka Mihály, Hajdu György, Hegyi János, Kovács Lőrincz, Kun Gyula, Lázár József, Lőrincz István, Lükél Géza, Rederberger Gyula, Richárd Mihály, Spangenberg Gyula, Szöllösi Ferencz, Telegdi Árpád, Wilersdorfer Antal. Számvevőkké Aczel Lajost, Király Bélát és Szotyori Albertet választották meg. Indítványt tett ifj. Tomai Pál szücsmester arra nézve, hogy az ipartestület magának olvasó szobát rendezzen be. Mi tudniillik az indítványból csak ennyit vettünk komolyan s azt nem, hogy Tomai az ipartestület javára italmérsi engedélyt is akart kérni, hogy így lehetővé tegye (ő az ismert antialkoholista!) hogy az ipartestületi olvasószobában borozni és sörözni is lehessen. Az olvasószoba kérdését a közgyűlés hosszasan tárgyalta, de anyagi erő hiányában ezt még el kellett sokáig odázni; a mi telán nem is olyan nagy baj, mert a testület és az önképzőkör között nap-nap után megerősödő jogviszony az olvasószoba szükségességét még nem tette erősen érzhetővé. Az iparossegédek szállóját Markovics Samunál rendezik be.

— **A városi tisztviselők és alkalmazottak nyugdíjintézete** f. hó 18-án a polgármester elnökle mellett rendkívüli közgyűlést tartott, melyen a dr. Varró László polgármester elnökből, dr. Jeney Elek tiszti főjegyző, mint jogtanácsosból, Balogh Ferencz főjegyző, mint jegyzőből, Dombrovszky Albert pénztáros, mint intézeti pénztárosból, továbbá a képviselőtestület által választott Csató János, Gáspár János, Fogarasi Albert és Nagy Lajos képviselőkkel álló nyugdíjintézeti vá-

lasztmány, Sombori Sándor rendőrkapitány, Papp Ferencz községi bíró, Sándor Albert városgazda és Z. Szócs István irnok tagokkal teljes számuvá egészítettet ki. Az intézetnek 28 tagja van és 90.000 korona vagyona.

— **Az országgyűlési képviselők 1908. évi névjegyzéke** kiigazítására kiküldött választmány Nagy Lajos elnökle alatt folyó évi április 1—12-ig fogja a választók névjegyzékét kiigazítani. Az idő előrehaladottságánál fogva szükségesnek tartjuk a városban levő összes hivatalok vezetőit figyelmeztetni, hogy a vezetésük alatt álló hivatalok választóképes tisztviselőit és alkalmazottait, állásuk, életkoruk és fizetésük kitüntetésével jó előre kimutatásba foglalják, hogy azt az összeíró-bizottság megkeresésére sürgősen beadhassák.

Felelős szerkesztő:

Dr. MÜLLER JENŐ.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírúgyár részv.-társ.

A praktikus orvosok

által tett kísérletek igazolják, hogy a csukamájolaj a Scott-féle Emulsió formájában sokkal hatásosabb, mint közönséges állapotban. Egy ismert klinikán folytatott kezelés bebizonyította, hogy csukamájolaj eredeti közönséges állapotban véve saját súlyának 4-szeresével emelte a szervezet zsírtartalmát, míg a Scott-féle Emulsió formájában véve, az abban tartalmazott ugyanily mennyiségű csukamájolaj súlyának 7-szeresével túlhaladta amazét. Gyermekek, sőt válogatos, kényes betegek is állandóan minden undor nélkül és anélkül, hogy a legcsekélyebb szervezet zavartól kellene tartaniok, vehetik a Scott-féle Emulsió-t.

A Scott-féle Emulsió valódiságának jele a „hátán nagy csukahalat vivó halász” védjegy.

SCOTT-féle EMULSIÓ

Kapható minden gyógyszerárban.

≡ Egy eredeti üveg ára: 2 kor. 50 fillér. ≡

Köhögés!

Ki ide nem figyel, maga ellen vétkezik!

Kaiser

Caramell-czukorkái
a három fenyűvel.

Orvosilag kipróbálva és ajánlva rekedtség, katarrhus és köhögés ellen.

4512 bizonyítvány igazolja, hogy megtartja, amit ígér.
Csomagja 20 és 40 fillér.

Schiessel Károlynál
Balászfalván.

73 27—82

Élőkerítés.

Gleditschia, élőszőlő.

Bármely talajban gyorsan fejlődik, sűrű, nagy töviseivel embernek és bármily állatnak ellentáll, kitart 70-80 évig, nevelhető oly sűrűn, hogy apró csirke, malacz stb. sem mehet át; ez a legolcsóbb örökös áthatlan kerítés. Főelőnye még az is, hogy egész május közepéig a legjobb eredménnyel ültethető, mert a csemetek fejtása jeges pinczében tartatnak. Ezer darab 12 korona, rendszeren ültetve 50 méter kerítéshez elég. Nyomatott ültetési és kezelési képes utasítást minden rendeléshez adok. Akinek élőkerítés nem felel meg, szállíthatok **sodronyszövetet**, a legelőkeltebb gyártmányt, olesón 100, 150 és 200 cm. széleset.

56 1-3

Szőlőlugas

minden háznak legszébb dísz, egy gyűjtemény 8 fajból 20 tő, egy tő 2-300 fűrtöt terem.

Szőlőültvények

tablás ültetések és hiányok pótlására, 60 legkiválóbb bor- és csemege-faj, szigoruan válogatott, tökéletes forradasi és fajtisza, duggyökerű példányok.

Delaware

sima vessző, minden szál megfakad, csak az a legnemesebb faj, melyből én 18 év alatt 40 holdat ültettem, 35 hektót terem holdanként, bora édes, erős, oltani, permetezni nem kell, és kezeléséhez semmi tudomány sem kell, ezért ellensége sok tudományos szőlőintéző.

Bővebb leírást és KÉPES ÁRJEGYZÉKET tanulságos tartalommal és mindenhez teljes tájékoztatóval ingyen és bérmentve küld:

NAGY GÁBOR szőlőnagybirtokos, Nagy-Kágya. Levelezés minden nyelven.

Legközelebbi húzásokra a legkedveltebb sorsjegyekből álló csoport vételét ajánljuk:

3 darab Erzsébet királyné sorsjegy

Huzás: március 1-én, július 1-én és november 1-én.

1 darab József sorsjegy

Huzás: május 15-én és november 15-én.

1 darab Bazilika sorsjegy

Huzás: március 1-én és szeptember 1-én.

Legnagyobb főnyeremény **100.000 kor.** Évi összes nyereményei **427.300 kor.**

Ezen állandó értékkel bíró **40 havi 2 kor. 40 fill.** részletfizetésre kapható eredeti öt sorsjegy

ELFER és ADLER bank és váltóüzletében BUDAPEST V., FÜRDŐ-UTCA 7. szám.

55 1-5

Alapított 1888. évben.

Az első részletnek postautalványon való beküldésénél a sorsjegyek számával ellátott részletlevelet azonnali játekgal szolgáltatjuk ki. Az első két részletnek egyszerre való beküldése esetén a harmadikat ingyen nyugtázzuk.

FISCHER ÉS TÁRSA NAGYENYED

Alsó-Fehér megye.

215 40-104

100 KAT. HOLD.

A legszebb gyümölcsfák.

Kitógastalan szőlőültvények.

80.000 gyümölcsfa oltvány
1 millió gyümölcsfa-alany
1 millió élőkerítés csemete.
Setaterfák • Diszcsarnok • Rozsák
Bogyogyümölcsök stb.

1 1/2 millió szőlőoltvány.
Európai és amerikai sima és gyökeres szőlővesszők stb.
Árjegyzék és művelési utasítás ingyen.

EGYESÜLT FA- és SZŐLŐÜLTVÉNYISKOLÁK FISCHER ÉS TÁRSA, és AMBRÓSI M.

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru gyár részv.-társaság Nagyenyed.

Dobozárugyár. Könyvnyomda. Litografiai és vonalzó műintézet.

Mindennemű **DOBOZÁRUT** (Cartonnage) u. m. egyszerű és hajított dobozokat gyógyszerészek, cukrászok, kereskedők és gyárosok részére kisebb árucikkek jutányos és czélszerű csomagolására olesó áron szállít.

Műveket, folyóiratokat, hírlapokat, körleveleket, képes árjegyzékeket, levélpapírokat, falragaszokat, meghívókat, s mindennemű kereskedelmi és ipari nyomtatványokat, postacsomagcímkeket, pecsétjegyeket, czimkéket, ragjelzőket, porkapszulákat, papírzacskókat, kötőzópapírokat és mindennemű gyógyszerészeti nyomtatványokat készít könyv- és könyvnyomda, valamint dombornyomásban, olesó árban, szép és izléses kiállításban.

Hegyi János

műlakatos és gépjavitó műhelye
NAGYENYEDEN.

Elvállalok mindennemű épület, mű- és géplakatos munkákat, u. m. vasrácsok, vasajtók, épületvasalások javítását és újbóli készítését, továbbá villanycsengők, telefon és villámhárítók szakszerű szerelését. Varró gépek és kerékpárok javítását s gyári árban való újonnan beszerzését, vegre mindennemű gőzcséplők, motorok, szivattyúk és szivattyuskutak, gazdasági gépek és eszközök pontos és figyelmes javítását és ezeknek szintén gyári árakban való beszerzését. — Ajánlom a ga. daközönségnek saját műhelyemben összeállított elpusztíthatatlan aczélféjű ekéimet és vasboronáimat, melyeket jótállás mellett felelősséggel adok el, nem tetszőket kicserélek, vagy kívánság szerint átalakítok.

Szakmámba vágó költségvetéssel díjtalanul szolgálok. Beesés pártfogást kér

szíváló tisztelettel

HEGYI JÁNOS,

12 23-104

műlakatos és gépjavitó műhelye

Lányi Lajos

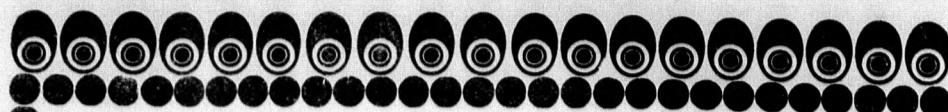
női és úri divat-raktárából legolcsóbban beszerezhetők a most érkezett tavaszi és nyári cikkek, u. m.:

Női és úri hazai és angol szövetek. Batiz, voál, szaten és sefirek. Ruhavásznak. Hazai híres Kobra-k-czipők. Pécsi kesztyűk. Kalapok. Harisnyák. Nyakkendők. Mindennemű női, férfi és gyermek fehérneműek. Paplan, matrác, ág- és függöny garnitúrák. Utazó bőröndök és minden idetartozó, itt fel nem sorolható cikkek. — Luisien selymek bluzokra minden színben csak 75 krajczár.

Téli árak minden elfogadható áron.

54 2-

Lányi Lajos.

Nagyenyedi kisegítő takarékpénztár r.-t.

Részvénytőke: 400.000 kor. Tartalékalap: 200.000 kor.

Előnyös kölcsönök ad betáblázásra, megfelelő kezességre, értékpapírokra, sorsjegyekre, jóhitelű pénzüzetek részvevényeire.

Vásárol és elad értékpapírokat.

Letétbe elfogad értékpapírokat, sorsjegyeket, értékeket kevés örzési díj mellett.

Idégen kölcsönöket a legelőnyösebben konvertál.

Váltókat az összeg nagysága szerint 5%, 6, 6½% mellett, kereskedelmi váltókat pedig 6% mellett számítol le.

Betétet 4½% kamattal mellett fogad el.

Nyitva áll hétköznap d. e. 9-12, d. u. 3-4 óráig.

14 23-104

Elsőrangú

Gramofonok Fonográfok

Czimbalmok, Hegedűk,

Forgatható és önműködő Hangszerek

csekély havi

részletfizetésre!

AUFRECHT ÉS GOLDSCHMIED

hangszerosztálya,

Budapest, VI., Andrássy-út 17.

Hangszer-árjegyzék ingyen és bérmentve.

Kitűnő minőségű és legnagyobb szilárdságú Portland-Cementet ajánl olcsó áron a

Portland-Cement-gyár Brassóban.

Nagyenyeden kapható Klemm Pál úrnál Szentkirály-utca 128. szám.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugár Részvénytársaság könyvnyomdájában Nagyenyeden.